

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibus Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Dvbivm VIII. De obligatione Regulæ: an scilicet obliget ad mortale, an verò ad veniale peccatum, sive potius ad nullum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

rum consortium transitus est permissus. Probat-
 tur id efficacissima ratione: quia ex duplici ca-
 pite, ut ex dictis constat, attendi potest in Re-
 ligione perfectio: primum ex parte finis, & con-
 stat inter omnes, finem mixtum ex contempla-
 tione, & actione, sive praedicatione perfectio-
 rem esse alio quolibet. Praeterea, constare debet,
 inter mixtos fines, praefendum esse eum, qui
 plus habet de contemplatione, illis, qui ex aequo
 vel ex contemplatione & actione, vel minus ex
 contemplatione, & magis ex actione constat:
 quia plus participat de contemplatione, quae
 perfectior est aliis finibus: sed nostra Religio, ut
 ex dictis patet, habet hunc finem mixtum; ita
 tamen, ut principaliter constet ex contempla-
 tione, minus vero principaliter ex actione: ergo
 ex hac parte nulli Religioni posterior est.

Secundò hæc perfectio considerari potest ex
 parte mediocritatis, & constat in Religione nostrâ
 de mediis ad contemplationem ordinatis, ab-
 undè provisum esse, de quibus laicè diximus
 difficultate tertia. Patet etiam de illis, quæ ad
 praedicationem conferunt: qualia sunt studia,
 & exercitia literarum, quæ in nostris Consti-
 tutionibus distinctè præcipiuntur. Ergo neque
 ex hac parte inferior est aliis. Quod si in sensu
 Canonistarum de perfectione loquamur, qui
 eam tantum ex arctitudine vitæ conspiciunt, si
 hæc in nostra Religione consideretur, etiam
 non est minor aliis: nam tam ex Regula, quam
 ex Constitutionibus, ut videre erit in ultimo
 Dubio nostræ Regulæ, plures habet, & non
 contemnendas asperitates, in quibus à nulla su-
 peratur.

Soler etiam una Religio alterâ excellentior
 ac dignior dici ratione antiquitatis: quoniam,
 qui prior est tempore, ponitur est jure, ut patet
 ex *Cap. Antiqua, de privileg. & Regul.* Qui prior
 de *Regul. jur. in 6.* ut tradit Cassianus in *Catalogo*
glor. mun. quarta pars. consideratione 52. Praeterea
 excellentia, & præminencia considerantur ex
 parte instituentium, ita, ut omnes illi, qui à ma-
 jori, vel digniori sunt instituti, præferantur ex
 parte hac eis, qui à minus digno originem ha-
 bent: ut patet ex *capite quia sac. capit. si cum*
de prob. in 6. & tradit idem Cassianus. *Ubi supra.*
 Ultimo consideratur, quod una Religio sit ex-
 cellentior altera ex approbatione: & ita illa Re-
 ligio dignior erit, quæ prius fuerit approbata, ut
 notatur in *Cap. finali de Religiosis domibus,* &
 hæc tria potius ad dignitatem quam ad perfe-
 ctionem substantialem pertinent. Adhuc tamen
 in his, quæ accidentalia sunt, hæc Religio indi-
 gnior non est: nam de antiquitate patet ex di-
 ctis: de dignitate, & excellentia institutoris
 (nempe sanctissimi prophetae ELIÆ) tacere
 potius, quàm loqui par est: de approbatione
 verò superius visum est, nostram Religionem
 saltem omnibus aliis, quæ Mendicantes sunt,
 prius fuisse approbatam: quod ex Genebrardo,
 & aliis gravissimis viris, & veritate ipsa confir-
 mabamus.

Hæc sunt, quæ de nostræ Regulæ, ac instituti
 perfectione breviter attigimus.

D V B I V M VIII.

De obligatione Regulæ: an scilicet
 obliget ad mortale, an verò ad ve-
 niale peccatum, sive po-
 tius ad nullum.

Hujus dubii resolutio adeò gravis & diffici-
 lis auctoribus visa est, ut Caser. 2. 2. q. 198.
articulo 9. in fin. dubii magni summum Pontifi-
 cem adeundum pro ejus declaratione putet. An-
 gelus verbo (*præceptum*) eandem, circa D. Augu-
 stini regulam, declarationem desiderat. Nav-
 varrar. verò, vir aliàs rebus moralibus apu-
 lissimus, hanc investigationem *Cap. 230. n. 48.* ita
 difficilem, & arbitrariam arbitrat, ut ibi asserat
 præcipisse se, ut à Concilio Tridentino diffini-
 retur. Quod & expectasse Henricum & Caje-
 tanum, *ibidem* asserit ille. Et tandem Sylvestre
 verbo (*lex*) nihil se potuisse in hac re explora-
 tum, & certum habere, confitetur.

Hæc enim est illa difficultas, quæ adeò olim
 Fratres Ordinis Minorum vexavit, ut tunc Cle-
 mentem, Ecclesiæ summum Pastorem suis præ-
 cipibus cogerint, illum celebrem Clementinam,
Exiit de Paradiso, occasione suæ Regulæ in la-
 cem edere. Et utinam hujus Pontificis, & alio-
 rum circa suam Regulam declarationibus postea
 factis, adhuc eorum conscientia sedentur.
 Adeò arduum, & difficile est Institutoris, sive le-
 gislatoris Regulæ mentem dignoscere, aut ape-
 rite. Sed quia pendet hujus dubii solutio ex no-
 tione alterius aequè ignoti, ac difficilis, penes
 quid inquam conspici possit, quando lex in con-
 scientia obliget, & præceptiva sit; quando verò
 directiva tantum, aut pœnalis solum: ideo præ-
 sens difficultas in duas secabitur partes. In prima
 de dignoscenda legis obligatione, in secunda de
 hujus regulæ obligatione differemus.

PRIMA PARS.

Penes quid dignosci debeat, an lex sit
 præceptiva, & obligans in con-
 scientia.

PRæmittendum est, præceptum dupliciter su-
 mi. Primum strictè, & propriè, sive autonoma-
 sticè pro illo præcepto, cujus transgressio est
 mortalis. Secundò sumitur laxius, pro solum
 ejus transgressores venialis culpæ reos constituunt:
 in quo sensu ab aliquibus præceptorum mandatum
 appellatur, ut ab Archid. post Hugonem 14. q. 1.
 c. *Quisquis*: ubi affirmat, hæc ratione sumptum
 præceptum esse mandatum, medians inter præ-
 ceptum obligans ad mortale, & consilium, sive
 exhortationem: quia inter obligationem ad
 mortale, & libertatem ad opera consiliorum,
 mediare debet hæc obligatio ad veniale. Quæ licet
 mandatum sive statutum ab aliquibus appel-
 letur, (in quo modo non moror) tamen tam hæc,
 quàm illa obligatio aequè mortale, cadit sub nomi-
 ne præcepti genericè sumpto, de cujus ratione est
 obligatio ad culpam, abstrahendo à mortali, &
 veniali. Docent hoc Antoninus 3. p. tit. 16. §. 7.
 Geson *alphabeto 63. lit. G.* Caser. 2. 2. q. 186. art. 9.
 opusc. 21. art. 1. Nav. *de pen. dist. 5. c.* Negotii n. 7.
 Cordu-

Cap. An-
 tiqua,
 priv.

Cap. quia
 saepe est eum
 de Prob. in 6.
 in 6.
 Cap. finali
 de religiof.
 domibus.

Cordub
 questio
 peccatu
 stat de
 contra
 quos ad
 quæst. 9
 tra de p
 contra
 rica de
 gatione
 Re
 sive re
 Ausis
 ceptu
 ihaler
 lege d
 lege
 dine
 lege
 teit
 rudi
 hoc
 sent
 se in
 min
 ting
 con
 est
 est
 ita
 in
 in
 vel
 Leges
 int
 tormen
 qu
 ten sua
 tal
 aperte
 tic
 declaras
 id
 per que
 g
 tu
 id licet
 qu
 verba,
 tu
 au signa
 obligat
 si in
 qualitas
 materia
 id ferat
 Quid si
 non de
 clare: se
 inende
 re obli
 gare ad
 mortale

Corduba in Regulam beati Francisci Cap. 10. questione 3. puncto 1. Et ratio est manifesta: quia peccatum veniale est etiam prohibendum, ut constat de mendacio, aut verbo jocosio: ergo est contra praeceptum, quia prohibitio inter reliquos actus legis connumeratur à D. Thom. 1. 2. quest. 90. art. 2. Tenentque id Doctores in materia de peccato veniali, illud esse in hoc sensu contra praeceptum. Igitur praeceptum in generica & latiori sui significatione utramque obligationem comprehendit.

Restat nunc, ut aliquibus conclusionibus, sive regulis aperiamus, quibus signis, aut conjecturis sit investigandum, quando lex, sive praeceptum imponat venialem, quando vero lethalem obligationem. Oportet tamen prius de lege distinguere. Nam aut loqui possumus de lege secundum se, antequam usu, & consuetudine recipientium interpreteretur, vel ubi gratia, de lege per litteras edita, aut promulgata: vel potest esse sermo de illa, prout jam usa & consuetudine recepta est: multum enim interest, an hoc, vel illo modo loquamur. Nam in priori sensu ferendum est iudicium de lege secundum se inspecta, antequam consensu populi ejus vis minuatur, augeatur, obsecuetur, aut omnino extingatur. Posteriori vero compellimur, de lege consuetudine declarata aliter sentire: quia tanta est consensus recipientium legem vis, ac potestas, ut variè ejus obligationem immutare possit. In utroque sensu aptenda est difficultas, & investiganda sunt certiora signa, ex quibus institutoris, aut legislatoris mens, obligandi hoc, vel illo modo intelligatur.

Legem considerare, prout nuper promulgata est, vel prout illam jam usus recepit, plurimum refert.

Legislator intentionem obligandi declarat, per quaecumque verba, aut signa id faciat, tunc sine dubio talis lex obligat secundum voluntatem, & intentionem legislatoris, dummodo qualitas materiae id ferat. Haec regula certissima est. Nam si legislator potestatem habet obligandi ad culpam, tum maxime credendum est, eum obligare, id faciat quando ipse suam intentionem obligandi aperitis signis, aut verbis manifestat. Dixi, si materia id ferat: nam si haec levis, & parvi momenti sit, obligat, si non potest (quantumvis legislator velit) gravem obligationem inferre, ut infra dicemus.

Prima Regula. Quoties legislator aperte suam intentionem obligandi declarat, per quaecumque verba, aut signa id faciat, tunc sine dubio talis lex obligat secundum voluntatem, & intentionem legislatoris, dummodo qualitas materiae id ferat. Haec regula certissima est. Nam si legislator potestatem habet obligandi ad culpam, tum maxime credendum est, eum obligare, id faciat quando ipse suam intentionem obligandi aperitis signis, aut verbis manifestat. Dixi, si materia id ferat: nam si haec levis, & parvi momenti sit, obligat, si non potest (quantumvis legislator velit) gravem obligationem inferre, ut infra dicemus.

Ex qua regula colligo contra Soto libr. 1. de justitia quest. 6. art. 4. & alios, legislatorem, si legem absolute ferat, neque ullo verbo aut signo declaret suam intentionem obligandi ad mortale, minime tunc ad id obligare, quamvis alia materia sit gravis. Ita sentit Navarr. Cap. 23. numero 50. In d. etiam si addat verba praeceptiva, sentit, in dubio praesumendum esse de culpa veniali, non vero de mortali. Ratio est, quia in dubio praesumendum est de mente legislatoris, (maximè Ecclesiastici, & potiori jure de Institutibus & Patribus Religionum,) nonuisse conscientias subditorum illaqueare, nec oneribus importabilibus filios suos gravare, ut rectè docet D. Thom. quodl. 1. quest. 9. art. 4. Si enim id voluissent, aliquo signo, sive nota suam expressissent voluntatem. Præterea, quia cum in Clementina Exivit, de verborum significatione, definitur, obligationem legis ad culpam, colligendam esse ex verbis praeceptivis, aut aequipollentibus, si haec deficiat, (nisi alias evidenter constet de Conditoris voluntate) non est, cui suspicari similem obligationem teneamur, nisi

Thom. à Jesu Oper. Tom. I.

quis velit (ut dicitur) nodum in scilicet quaerere.

Secunda Regula: Quoties legislator in ferendis legibus verbis praeceptivis utitur, tunc signum est, eum voluisse ad culpam obligare: loquimur autem in hac regula de culpa, prout abstrahit à mortali, & veniali: nam de his latius in specie differemus. Verba autem praeceptiva sunt: precipimus, mandamus, prohibemus, inhibemus, vetamus, interdiciamus, jubemus, & similia: & à fortiori, cum aliquid praecipitur districte, vel in virtute sanctae obedientiae, sub obestratione divini iudicii, sub indignatione Apostolorum Petri, & Pauli, vel aliis aequipollentibus verbis, quae mandantis animum magis declarant. Hac regula, ut magistralis & certa, traditur in dicta Clementina Exivit, ubi Pontifex explicans B. Francisci Regulam, tunc docet illam ad culpam obligare, cum per similia verba praeceptiva aliquid decernit: & ex ejus mente colligitur, eandem Regulam observari debere ad leges omnes Ecclesiasticas, imò & civiles dignoscendas: praecipue vero ad Regulas aliarum Religionum, quarum occasione praedicta Clementina edita est. Fatetur hoc maxima Theologorum & Canonistarum pars, saltem loquendo de Ecclesiasticis legibus: & constat, quod decisio dictae Clementinae sit etiam pro regula habenda, ad civiles leges interpretandas: quia ibi Pontifex ex generali principio, scilicet, quod verba praeceptiva habeant hanc obligandi vim, interit & concludit, id specialiter esse servandum in avertienda mente B. Francisci. Ecce quomodo Clementina ibi tradat quasi generale juris principium, quod omnibus Constitutionibus, tam Ecclesiasticis, quam civilibus adaptari, & convenire potest, & debet.

Legislator verbis praeceptivis utens praesumitur voluisse ad culpam obligare. Verba praeceptiva, quae mandantis animum magis declarant. Hac regula, ut magistralis & certa, traditur in dicta Clementina Exivit, ubi Pontifex explicans B. Francisci Regulam, tunc docet illam ad culpam obligare, cum per similia verba praeceptiva aliquid decernit: & ex ejus mente colligitur, eandem Regulam observari debere ad leges omnes Ecclesiasticas, imò & civiles dignoscendas: praecipue vero ad Regulas aliarum Religionum, quarum occasione praedicta Clementina edita est.

Proposui amigitur regulam, ut universalem, & veram amplectuntur Joannes de Medina. C. de jejuniis q. 7. & Castro lib. de lege poen. Cap. 5. documento 4. Sylvestri verbo (praeceptum) q. 2. Armilla eod. tit. n. 7. Cajet. dicta q. 186. art. 9. dub. penult. Nav. ut supra n. 50. & seq. Covar. regula peccatum 2. p. 9. §. n. 2. & 3. Sot. ubi sup. Med. 1. 2. q. 94. art. 4. & communiter Canonistae, in dicta Clementina Exivit & c. quod praecipitur 14. q. 1. c. Concupiscentiam, de constitutionibus.

Quamvis Sylvestri, & Armilla ubi supra de verbo Mandamus, asserant, non denuntiare praeceptum, nisi dicatur, precipiendo mandamus: immerito tamen. Nam licet aliquando extra Constitutiones & leges hoc verbum positum non inducat praeceptum, ut patet ex Ca. Man. Cap. mandastis 2. q. 1. ubi Sixtus Papa quibusdam Emis. copis rescribens, sic ait: Mandastis, ut scriberem q. 5. vobis: nunquam tamen verbum (mando) in lege ponitur, quin vim praeceptivam praeseferat, si ferat (inquam) ex propria natura, & significatione, nisi alias ob aliquam circumstantiam, aut alia specialem rationem, haec praecipendi vis impediatur. Et idem sentiendum est de ceteris verbis praeceptivis. Quod eo argumento probari potest: quia similia verba ex vi suae significationis connotant decretum voluntatis, alicujus Superioris, subditis intimatum & impositum, ut illud exquantur: quod pertinet ad virtutem obedientiae, quae pro objecto habet praeceptum Superioris. Quare, cum talis intentio fiat per praeceptiva verba, consequens est, ut quoties illa ponuntur in legibus, semper inducant obligationem obediendi.

Sl 3

LESU
Spiri.
II
VIII
26

diendi. Loquimur autem nunc de obligatione, prout abstrahit à mortali, & veniali.

Idem, quod de verbis expressè præceptivis dictum est, extendi debet, ex mente prædictæ Clementinæ, & ferè omnium prædictorum Authorum, ad verba præceptis æquipollentia, qualia sunt: *debeant, teneantur, necesse, aut necessarium, non licet, non potest*. Et addit Joannes Medina, quem sequitur Navarros, numero 53, verbum (*oportet*) saltem quo ad leges Ecclesiasticas, significare etiam obligationem præcepti. Et quamvis oppositum verius existimet Castro *ut supra*, asserens, verbum hoc solum deceniam & honestatem sepe significare: opinio tamen Navarri communior, & probabilior videtur. Ceterum, quicquid sit de verbo (*oportet*) illud sine controversia est apud viros doctos, verba imperativi modi esse præceptiva: ut manifestè traditur in dicta Clementina §. *Nam est*. Quem textum ut mirabilem & singularem in hoc proposito, commendat Abb. dicto Cap. *Concupiscentiam* (& cum eo communiter Canonistæ) de Constitutionibus.

Ex hac regula primò observandum est, quòd, cum prædicta verba ex vi sua habeant hanc vim obligandi, sive illa in lege civili, sive in Ecclesiastica reperiantur, eandem vim retinere necesse est. Et sic eodem modo de lege civili, & de Ecclesiastica judicandum est. Quare non rectè limitavit Navarrus ea tantum de lege legibus Ecclesiasticis: quia Pontifex in dicta Clementina nihil declarat aut decernit circa jus canonicum, quod non possit commodè juri civili adaptari.

Secundò colligo, per hæc verba, *ordinamus, stabilimus, sancimus, volumus, decernimus*, si in legibus ponantur, nullam colligi posse obligationem ad mortalem culpam, quamvis materia aliàs gravis sit. Affirmat Navarros dicto Cap. 23. numero 49. & præludio 9. numero 16. ubi hanc dicit esse communem cum Cajetano dicta questione 186. art. 9. & Castro *ut supra*, & videt expressè sententia D. Thomæ quodlib. 1. questione 9. articulo 4. Ratio hujus est, quia tunc, cum lex simili verborum tenore fertur, potius directiva, quam præceptiva videtur: & ut rectè notat Navarros, illis verbis significati videntur, quod legislator quamvis habuerit animum, quod actus transgrediendi, qui antea erat indifferens, sit deinceps vitiosus, & consequenter voluerit obligare ad veniale; quia tamen non præcipit, neque prohibet, videtur noluisse obligare ad mortale. Hucusque de verbis, quæ obligationem in conscientia transgressoribus imponunt, dictum est: nunc de qualitate hujus obligationis differamus.

Utr lex ex se obliget Tertia Regula. Non sufficiunt prædicta verba præceptiva, ut lex ex se obliget ad mortale, sed amplius requiritur, ut materia præcepta sit veniale, non gravis, & alicujus momenti. Hanc regulam ita sufficiunt certam, & veram existimant Authores, ut inter verba eos nullus sit ex his, quos ego viderim, qui eam præceptiva, sed reneget, aut jure negare possit. Nullus enim affirmare ausus est, in materia levi legislatorem imponere posse culpam gravem, quantumvis etiam, ut verbis clarè præceptivis utatur. Quare ad dignoscendum, quando lex gravem & lethalem imponit transgressoribus censuram, præter præceptiva verba, spectanda est gravitas materiae. Ratio hujus ea est, quia, cum ex dictis, verba

præceptiva abstrahant ab obligatione veniali vel mortali, sit, ut ex se non sufficiant ad inducendam potius unam, quam alteram obligationem. Quare ea conjicienda est ex gravitate materiae. Tanta enim considerationis est gravitas, aut levitas materiae, ut non sit in potestate legislatoris, circa leviores aut parvam materiam, gravem culpam indicere. Quod mihi ex eo evidenter constat.

Primò, quia ferè omnia præcepta naturalia & divina, aut saltem aliqua, traduntur per verba clarè præceptiva, quæ tamen in materia levi non obligant transgressores ad mortale peccatum: quia contra naturam est, ut pro rei levis transgressione æterno supplicio quis puniatur: ergo à fortiori in lege positiva talis obligandi vis inesse non potest.

Confirmatur: quia, ut legislatoris voluntas obliget, debet esse justa, & rationabilis: nam si nulla, aut levis est causa præcipiendi, & Prælati vel subditi gravibus onerari præceptis, quædam species tyrannidis erit. Nam, sicut quinto Ethic. docuit Aristoteles, non iustus Principem dominari, sed rationem: quia cum sibi hoc agit, tyrannus efficitur: ergo Prælati præcipiens sine utili, vel necessaria causa, (si graviter transgressores punire velit), tyrannicè & injustè ageret, & sic ejus lex non obligaret. Dices, in materia gravi potest legislator levem obligationem indicere: ergo in materia levi potest imponere gravem, & lethalem: quia non videtur ulla discriminis ratio.

Aliqui ex junioribus Theologis censent, non esse in potestate legislatoris, (supposita materia gravi) obligare ad culpam venialem, & levem. Ita docent Bellarm. Tom. 1. de Jure lib. 3. Cap. 11. prope finem. Medina 1. 2. quest. 96. art. 4. & alii volunt, esse sententiam Driedonis *ubi supra*. Qui eo nituntur fundamentò: quia, quamvis in potestate legislatoris sit, præcipere, vel non præcipere rem gravem, tamen non est in ejus facultate, ut præcepto indicato in re gravi, malum grave non sit, ei non obedire: & ita existimant, in præceptoposito in materia gravi, quasi ex opere operato, consequi obligationem gravem.

Contrarium tamen verius & probabilius videtur: nempe, quòd possit legislator, ferens legem circa gravem materiam, suam intentionem non obligandi, nisi tantum ad culpam venialem declarare, ac proinde, quòd lex ab eo lata in ejusdem transgressores tantum præ se ferat hanc culpam. In primis id mihi sentit videtur D. Thom. quodlib. 1. q. 9. art. 4. ubi docet, quòd neque ea, quæ traduntur in Regula per modum statuti, sive ordinationis, nec si militer Prælati (qui est Regula animarum) obligat semper ad peccatum mortale in suis mandatis. Et supponere videtur D. Thom. id eam contingere, supposita quacunque materia adhuc gravi: nam loquitur de esu carniarum, & aliis observantiis, quæ utiles & graves in Ordinibus reputantur: & in quibus inest capacitas & pondus, ut possint sub gravi præcepto imponi: imò & passim sub tali onere præcipiuntur. Quod fieri non possit, nisi alias esset gravis materia.

Imò expressè ipse Divus Thomas ait, esum carniarum non esse peccatum mortale, quia in Regula Divi Benedicti non est sub præcepto (nempe

pe diffi- & sumpto) & idem affirmat de fractione silentii. Sentit ergo, quod si hæc essent sub præcepto, obligarent ad culpam mortalem: & tamen tradita per modum statuti obligant solum ad veniale: ergo sentit Divus Thomas, quod potest fieri statutum in materia gravi, cum sola obligatione culpæ venialis. Et hoc in sensu intelligit Navarr. *Cap. 23. n. 49.* hunc locum D. Thomæ, & communiter Canonistæ.

Præterea adhuc clariùs fatetur id D. Thomæ *1. 2. quæst. 105. articulo 2.* ubi gravitatem præceptorum & eorum obligationem, docet, desumendam esse ex voluntate præcipientium. Ex quo infert, aliter esse dignoscendam gravitatem divini præcepti, aliter verò humani. Nam illud quanto datur de meliori materia, tanto ejus inobedientia & transgressio gravior est. Quia, cum voluntas legislatoris (nempe DEI) semper feratur in bonum: quanto aliquid est melius, tanto magis DEUS vult, illud impleri. Unde, qui inobediens est præcepto de dilectione DEI, magis peccat, quam qui transgreditur præceptum de non furando. Voluntas verò humani legislatoris non semper fertur in melius: & ideo ubi obligamur ex solo hominis præcepto, non est majus peccatum ex eo, quod majus bonum prætermittatur; sed ex eo, quod præteritur id, quod est magis de intentione præcipientis. Apparet ergo, D. Thom. gravitatem transgressionis humanæ legis non pensare ex gravitate materiæ solum, sed etiam ex intentione præcipientis.

Ex quo fit, secundum mentem Divi Thomæ, posse subditum minus peccare, si præceptum circa materiam gravio-rem ab homine latum prætermittat, dummodo sibi constet, intentionem præcipientis non fuisse in illo ita ac-ctè obligandi, ac si transgredatur aliud præceptum sibi impositum circa materiam minus gravem, dum constet in eo strictius prælatum obligare voluisse. Si ergo ex mente Divi Thomæ omnis obligatio legis tanquam ex principali & potissima radice, à voluntate legislatoris dimanat, ita, ut legislator possit in materia gravi, ut octo, imponere obligationem gravem, ut unum: cur etiam non erit in ejus potestate (supposita materia gravi) obligare tantum ad culpam levem? cum pat sit utriusque ratio. Nec video, cur possit intra limites culpæ mortalis, ejus gravitatem, stante eadem materia, augere, aut diminuerè, & non possit hanc gravem obligationem auferre, & solum levem imponere: cum certè difficilius primum, quam secundum appareat.

Tenet præterea hanc sententiam expressè D. Bernardus qui *lib. de præcepto & dispensatione* sic ait: *Majora, minusve velle consiverit ipsum, qui precipit, sive dominem, sive DEUM.* Et infra loquens de præceptis positivis in sua Regula traditis, & ut distinguuntur contra præcepta naturalia, & contra alia præcepta positiva leviora, (ex quo clarè constat loqui de illis in materia gravi,) ait: *Præceptum superioris obnoxium facere subditum suo mandato, mandatumque peccato, non tamen magno, si contemptus defuerit. & infra: Hac ergo generalis regula sit: si universorum, que per se nec bona, nec mala sunt: aut divina institutione, aut propria consuetudine præfixa non sunt: ut non jussa quidem, licet utrumlibet vel admittantur, vel omittantur: jussa verò, sine*

culpa non negligantur, sine crimine non contemnantur. Hæc Bernardus. Intelligit tamen ibi nomine culpæ, non mortalem, sed venialem, ut distinguitur contra crimen lethale, ut ipse sæpius clarè innuit, & patet ex illis verbis antecedentibus, in quibus loquens de risa, vel silentio interdicto ait: *In peccatum reputantur, non tamen in crimen.* Ubi distinguit crimen, quasi mortalem culpam, contra peccatum, quod accipitur ibi pro veniali culpa.

Præterea hujus sententiæ fautores sunt omnes illi, qui docent, posse fieri votum in materia gravi, quod solum obliget ad venialem culpam: in quo expressè eam amplectuntur omnes Doctores, qui docent, civilem legem solum obligare sub veniali, ut Richard. *quæst. 1. quæst. 19.* Angelus *verbo obedientia §. 1.* & alii Canonistæ apud Sylvest. *verbo (lex) §. 8.* expressius tamen omnibus Navarr. *d. Cap. 23. n. 49.* absolute docens, omnes leges, etiam Canonicas, quæ non habent expressa verba præceptiva, sed solum constitutiva, aut ordinativa, non obligare ad peccatum mortale, sed tantum ad veniale, dummodo ferantur de materia, quæ de se aliàs non sit præcepta, nec obliget ad peccatum mortale. Solum enim apponit hanc expositionem Nav. quia loquitur ibi universaliter, etiam de his legibus, quæ in materia gravi feruntur. Hancque censet fuisse D. Thom. sententiam *d. artic. 9.* & communiter approbatam à Panor. *in ano*, & ceteris Canonistis in C. *Nam concupiscentiam* de constitut. quam novissime amplexi sunt Gutier. *C. 7. n. 20.* asserens, quod lex humana justa, & de re gravi obligat illius transgressorem ad culpam mortalem, aut venialem, juxta variam legislatoris voluntatem: Henríquez *libro 4. cap. 7. numer. 1.* & *Cap. 8. numer. 2. in 3. Tomo* suorum operum, qui licet publicè editus non sit, eum tamen jam typis excusum Salmanticæ vidi. Inclinat apertè Cajetanus *d. quæstione 186. articulo 9. dubio penultimo*, & clariùs colligi potest ex *opusculo 25.* & probat Navarr. *ubi supra.*

Primo, quia actus agentium non operantur ultra eorum intentionem. Secundo probatur, quia potest legislator in materia gravi transgressoribus majorem vel minorem pœnam infligere: ergo & culpam, quia major est connexio pœnæ ad culpam, quàm sit obligatio culpæ mortalis cum materia gravi præcepta: sed potest legislator pœnam sine culpa transgressoribus inferre, vel minorem pœnam, quàm sit culpa, & causa in transgressione legis: ergo similiter, supposita materia gravi, potest imponere solum levem, & venialem culpam. Antecedens probatur, quia pœna semper includit relationem ad culpam, saltem præsumptam: culpa verò gravis nullam habet connexionem cum materia gravi, cum hæc præcipiatur sæpius sine impositione ullius culpæ.

Tertio, quia si non est in potestate præcipientis, in materia gravi transgressorem sub levi culpa ligare, maximè, quia non est in ejus potestate, ut tunc subditus grave mandatum prætermittens graviter non peccet, ei non obediendo (ut assertores contrariæ sententiæ prædicant) sed tunc adhuc est in ejus potestate, ut hæc gravis transgressio, inobedientia non sit: ergo & ut sub levi culpa ligare possit. Minor probatur: quia inobedientia formaliter sumit specificationem à transgressione rei præceptæ, in

quantum procedit à voluntate superioris : & sic, cum tunc voluntas superioris non sit, graviter subditum obligare, nec velit subditum ita acerbè obedire, sit, ut in ejus potestate sit, ut inobedientia hæc gravis non sit.

Ultimò, quia communis consensus tenet, multa juris præcepta, ut sunt ea, quæ traduntur in *Cap. Cũ ad monasterium de statu Monachorum*, & in aliis juribus, quæ disponunt circa Religiosorum vestes, silentium, refectorium, & alia, tantum esse obligatoria ad veniale; de quo videndus est Antoninus 3. parte titulo 16. §. 7. Verè igitur affirmari potest, in materia gravi posse ferri præceptum, quod tantum obliget sub culpa levi. Quæ autem sit materia gravis, vel levis, non est hujus loci determinare.

Sufficiat ex alibi disputandis supponere, materiam gravem non posse definitione aut Regula certa comprehendi, sed potius relinquendam tem non esse prudentis arbitrio. Quando verò, vel quibus circumstantiis consideratis, prudens arbitratore ad id pensare debeat, latius in materia de obedientia dicemus.

Ad objectionem contrariæ sententiæ dicendum est, quòd eo ipso, quod legislator declarat, præceptivis suæ intentionis non esse, graviter obligare, ex consequenti aufert à subdito onus gravioris transgressionis, sive inobedienciæ.

Quarta Regula. Dum legislator explicat, suam voluntatem non esse obligandi ad culpam, etiam si verbis præceptivis in materia gravi utatur, ejus constituto nullatenus etiam in materia gravi ad culpam ullam obligat. Hæc regula constat clarè ex communi omnium ferè Religionum consensu, in quibus Constitutiones variaz verbis præceptivis, & in materia gravi traduntur: & tamen, quia ab eorum Conditoribus declaratum est, suæ intentionis non esse, subditos ligare in conscientia, sit, ut ab hac obligatione omnino liberi maneant.

Quinta Regula. Quando neque ex verbis præceptivis, neque ex alio signo colligi potest obligatio legis, recurrendum est ad pœnam, quam legislator transgressoribus imponit: ex gravitate enim hujus non incongruè legislatoris voluntatem conjectamus. Hæc regula, ut jacer, communis est; sed quia à nobis pro nunc ad unguem examinanda non est, quia parum conducit ad præsens propositum; ideo ea, quæ de lege pœnali tam temporali, quam spirituali pœnam infligente adduci hic possent, consulo prætermittimus. Hactenus de Regulis ad investigandam & dignoscendam legis obligationem secundum se sumptæ disputavimus: restat, ut jam de lege, prout usû & consuetudine recepta est, disseramus.

Ideo sit ultima regula. Vera, & potissima interpretatio obligationis cujuslibet legis jam promulgatæ & receptæ est communis populi consensus, communisque usus, & consuetudo priorum, aut majoris partis Communitatis. Nullus est enim alius legis fidior interpretis, nec securior, ac certior glossa, quam consensus populi consuetudine firmatus. Hanc regulam ita perspicuam, & notam judicat Cajetanus, ubi *supra d. art. 9.* ut existimet, nulla probatione indigere. Probari tamen potest ex *Cap. Dilectus de consuetudine*, ubi Innocentius: *Consuetudo (aut) est optima legum interpretis.* Idem docet D. Thomas 1. 2. *quæstione 97. art. 3. in corpore*, &

communitat Summissæ verbo (*consuetudo*) & Canonistæ *dillo Cap. Dilectus.*

Et ratione confirmatur: primò, quia si consuetudo vim haberet abrogandi legem, & aufertur ab ea omnem obligationem: cur non & interpretandi? Consuetudo autem in hoc proposito dicitur communis consensus eorum, qui sub tali lege vivunt. Nec in hac consuetudine, sicut in aliis, requiritur temporis diuturnitas, sive præscriptio, sicut etudè docent Calsentis, Aretin. Socinus senior, & alii relati à Menochio, *de arbitrariis Tom. 1. lib. 2. Cap. 1. §. 9. n. 11.*

Secundò probatur, quia in Regula D. Augustini, & Benedicti, multa antonomastice præcipiuntur, & tamen neminem obligant ad mortale: cum tamen professores Regulæ B. Francisci variis implicentur præceptis. Cujus diversimodæ obligationis non invenio aliam causam, nisi quod, consuetudine interperante, in Ordine Minorum ab ipso Religiosis primordio apud omnes ejus proceres, & literatos receptissimum semper fuerit, universa suæ Regulæ mandata prævaricantes lethalis criminis fuisse participes: cujus contrarium in Ordine D. Benedicti, Augustini, aut aliis, contrarium etiam consensu, & consuetudine introductum est. Quare, cum neque utrobique deficiant præceptiva verba, & subit materia gravis, si, ut tota obligandi, vel non obligandi ratio à consuetudine derivata sit.

A quo autem accipiat consuetudo hanc interpretandi potestatem, primò affirmari potest, eam ex vi legis naturæ, consuetudini innatam esse: lex enim naturalis dicitur, singulas Communitatis partes debere obedire, & conformare se cum voluntate totius Communitatis: ex quo fit, ut securè sequantur consensum totius Communitatis. Vel præterea alia ratio reddi potest non minus certa aut firma, nempe, legislatores tacite velle obligare Communitatem, sicut ipsa pro majoris suæ partis consensu se voluerit obligare.

SECUNDA PARS.

De obligatione nostræ Regulæ.

Hæc igitur præmissis, ad principalem quæstionem accedamus, & nostræ Regulæ obligandi vim ex dictis coniciamus: est enim hæc difficultas jam pridem inter nos simul cum Reformatione exorta: & tam inter nostris Ordinis professores, quam inter alios extra Ordinem Authores pios, & doctos, sæpe exagitata: quorum alii rigidissimam censuram, alii mitiorem, alii verò nullam de hac Regula proferentes, in varios sensus, & opiniones divisi sunt. Nam ex his Authoribus plerique ad mortale, alii ad veniale peccatum, nonnulli vero neutro modo obligare censebant.

Priorum sententia, quod Regula ad mortalem culpam obliget, sequentibus rationibus probari potest. Pristina, quia (ut author est D. Thomas, 2. 2. *quæstione 186. articulo 9.*) communiter ab omnibus in hac parte receptus) in Regula, præter tria vota, quodcumque aliud præceptum positum obligat sub mortali, & res est evidens

Propo-
nuntur
argumē-
ta, quæ
videntur
probare
Regulam
Carmel.
ad culpam
mortalem
obligare
evidens

evidens ex superioribus dictis: sed in nostra Regula omnia, quae in ea continentur (exceptis his, quae per modum monitionis, & exhortationis traduntur) cadunt sub praecipio: ergo omnia in ea contenta cadunt sub mortali. Minor hujus rationis ex eo constat, quia quovis cumque in aliqua Constitutione ponuntur similia verba: *Praecipimus, mandamus*; sine dubio Constitutio est praecipiva, maxime vero, si eis adjungantur alia verba, quae horum vim augere solent, ut: *districte praecipimus, &c.* quod supra etiam latius ostendimus. Cum ergo in nostra Regula vestibulo statiliatur quoddam generale praecipium, extendens se ad omnia, quae in ea continentur, ut patet ex illis verbis, quibus utitur INNOCENTIUS Pontifex, nempe: *Religioni vestre qua fungimur auctoritate mandamus, ut eam firmiter observetis*: imò & in fine ejusdem Regulae simile huic apponatur universale praecipium, totam regulam respiciens, illamque comprehendens illis verbis: *Hac breviter scripsimus vobis, religioni vestre formulam statuente, secundum quam in posterum vivere debeatis*: verbum enim (*debetis*) praecipue si de imperativo loquatur) inducit praecipium, ut supra ostendimus: si profectò, manifeste omnia, quae in Regula continentur, obligare ad mortale, cum ea omnia sub his duobus praecipis in initio & regulae sine appositione includantur.

Nec valet, si quis vim argumenti conetur evadere, dicens, simile praecipium reperiri in Regula D. Benedicti. Is enim suam Regulam sic exorsus est: *Ausulta, & fili, praecpta magistri, & efficaciter comple, &c.* & praeterea D. quoque Augustinus in sua Regula ait: *Hac sunt, quae ut observata, praecipimus*. Et tamen, quamvis horum Patrum praedicta verba praecipium sonare videantur, adhuc eorum Regulae statuta ex communi consensu Doctorum (exceptis his, quae de tribus votis feruntur) non obligant ad mortale.

Nam contra hoc in primis militat, non esse ita certum, praedictas Augustini & Benedicti Regulas non obligare sub mortali. Nam in primis de Augustini Regula expresse id sentiunt Henriques de Gandavo, & Joannes de Neapoli, & alii, quorum meminit Umberto in expositione ejusdem Regulae, & D. Antoninus 3. parte, titul. 16. §. 6. qui non multum ab hac sententia dissentire videtur. Praeterea de Regula D. Benedicti D. Bernardus in libro de dispensatione & praecipio, sic ait: *Omnia contenta in Regula Divi Benedicti, non proficentibus (id est Novitiis) monita, seu consilia sunt censenda, nec gravant non servata: cum tamen proficentibus praecipia, praevariantibus in crimina fiant*. Insuper, quia, quicquid sit de verbis praecipivis praedictorum Patrum Regulis insertis: & quamvis in eis fateamur, non inesse vim praecipivam, in nostra tamen Regula est omnino diversa ratio. Tum primò, quia in illis jam communi consensu & recepta consuetudine enervata est vis & robur obligandi horum verborum: in nostra vero non constat detali consensu. Tum secundò, quia verbis praecipivis in nostra Regula addita sunt alia, quae eorum vim, & legislatoris intentionem fuisse obligandi, magis declarant, ut sunt: *Qua fungimur auctoritate*; & illa, *Firmiter observetur*.

Secunda ratio. Olim, ante mitigationem ab

Eugenio factam, haec eadem Regula obligabat sub mortali: quod ex eo maxime licet colligere, quia antiqui nostri Ordinis scriptores textum hujus Regulae tradentes, & ejus singula capita distinguentes, ea sub praecipio ut narrant. Sic Paleonydorus, qui, viginti nondum elapsis annis post mitigationem, scripsit, hanc nostram Regulam referens, singulis capitibus hoc ordine praecipia conjungit, ut primum Cap. primum praecipium, & deinde secundum Cap. secundum praecipium appellet, & sic usque ad 12. praecipia recensat.

Et confirmatur: quia pristini Ordinis professores à summis Ecclesiae Pastoribus hujus Regulae mitigationem, Instanter postularunt, quae non levis mihi conjectura est, ea aetate Regulam, ut obligatam fuisse receptam; cum nulla Regula in Ecclesia DEI à sua primava institutione & rigore fuerit relaxata, aut declarata, nisi illa tantum, in quibus obligatio culpae agnoscebatur. Imò nullam aliam invenio, nisi D. Francisci regulam, ob hanc eandem causam à Clemente V. mitigatam, seu (ut proprius loquar) declaratam: & nostram, quae non semel, aut bis, sed quater, aut quinque correcta, declarata, ac mitigata est. Signum ergo est, professores Regulae ad hujusmodi mitigationem postulandam, metu gravioris culpa fuisse coactos.

Tertia ratio. Quia verba imperativi modi, supposita alias materia gravi, obligant ad culpam gravem, & praecipio stricto aequivalent, ut ex dicta Clementina Exivit, §. Nam est, ex D. Clemente Panormitani, & communi supra ostendit. At in multis nostrae Regulae articulis (imò fecit in omnibus usque ad exhortationes) omnia sub tenore verborum imperativi modi traduntur: nec dubitari potest, materiam omnem his articulis comprehensam, vilem, necessariam, & cujuslibet obligationis capacem esse: ergo praedicta omnia cadunt sub praecipio lethalis culpa. Quod verò in his materia sic gravi, à posteriori demonstratur: quia similes materiae in aliis Regulis, sive Ecclesiasticis legibus, ac Religionum Constitutionibus, ita tunc obligant, & non est, qui possit dubitare, supra quemlibet Regulae articulum ferri posse à Praelatis praecipium strictè obligans ad mortale: quod evidens signum est, materiam cujuslibet esse gravem.

Quarta ratio. Quia hoc quasi evidenter ipsius Regulae processus demonstrat. Quid enim aliud sibi vult illa manifesta distinctio, quae in Regula fit, in qua post tradita priora, & praecipiva ejus capita, distinguuntur exhortationes, & separatim sub titulo exhortationum traduntur: nisi clarè & aperte fecerint praecipia, & potissima mandata à consiliis, & ab iis, quae praecipia non sunt. Et confirmatur: quia ex ipso etiam processu licet manifestè cognoscitur, omnia, quae in Regula ponuntur ante exhortationes, esse verè leges, & praecipia. Traduntur enim breviter, succinctè, ac per modum Canonis, sive Regulae, autoritative statuendo, ac imperando absque ulla probatione, aut corroboratione. Postea verò cum ad exhortationes pervenitur, omnino stylus in alterum mutatur: qui magis accedit ad suadendum, vel dissuadendum, quam ad statuendum, vel imperandum.

Ultimò,

...a IESU
... Spirit.
... II
... VIII
... 2.6

Ultimò. Quia saltem si nostra Regula exactè consideretur, & rationes quæ pro hac, & alia parte urgent, appendantur: cerè reddunt dubiam propositam quæstionem, & sufficientem causam scrupuli præbent. Sed cum dubitatio oritur, an Regula obliget, necne, tutior pars est amplectenda, ea nempe, quæ obligationem tueur, ac docet: ut in simili specie loquens de

Clemens V. Regula beati Francisci, docuit *Clemens V.* in di-
Cap. cõsil. de Clementina Exivit. §. Item quia, & facit *Cap. & ibi glos. consilium*, & ibi glossa de observatione jejunii, de observ. & C. juvenis de sponsalibus, cum similibus; & latè jejuri. & probat Felinus in C. auditus, penultimo de præca. juvenis scripti. & Castro libro 1. de lege pen. docum. 4. in fin. de Spõsal. Ergo saltem ob hanc rationem reputanda est Regula ut obligatoria ad le halem culpam.

Contra-
ria sen-
tentia ef-
ficaci
probat
argamẽ-
to.

Pro contraria verò parte, quod Regula nostra tam gravem (ut superior tenebat opinio) non præ se ferat obligationem, est efficax argumentum. Quia ex acceptatione legis, & communi consuetudine eam recipientium, tanquam ex evidenti signo, & certiori conjectura, pensanda, ac conjicienda est ejus obligatio, ut supra ex communi omnium sententia præscripsimus. Ubi etiam docebamus, omnes alias conjecturas ac regulas, ad cognoscendam legis obligationem, aliquando esse incertas, ac fallibiles: hanc verò, (nempe, recipientium consensum) solum ut magistralem, ut certam, ut infallibilem, ac ut superiorem omni exceptione tradidimus. Quare, cum in nostra Religione nunquam fuerit receptus talis Regulæ sensus, aut obligatio, nec à majori, nec à minima ejus parte, à primo limine approbatus: sed potius contrarium Religionem profitentibus prædicere, ac de nostra Regula commendare soleant Prælati pii, ac docti, nimirum nihil in ea, præter tria vota, transgressorem, reum constituere culpæ mortalitatis evidens signum est, Regulæ mandata sive præcepta nullam similem suis professoribus obligationem imponere.

Hoc manifestè constat ex Constitutionibus Congregat. nostræ Italicæ, quæ 1. part. Cap. 1. n. 4. de Regulæ obligatione sic loquuntur: *Regula exceptis votis, & officio divino, ibi contentis, ad culpam tantum venialem obligat.* Idem tradunt Constitutiones Congreg. nostræ Hispanicæ 1. part. Cap. 1. num. 6.

Pro certiori resolutione recolendum est, ex D. Thoma 2.2. questione 186. articulo 9. ad primum, triplicem esse profitendi formam, ac modum. Primus est, quando quis absolute profitetur Regulam: & tunc non tenetur sub mortali servare omnia, quæ sunt in Regula, sed tantum vover regularem vitam, quæ essentialiter consistit in tribus votis. Secundus modus est, quo (teste D. Thom.) in aliquibus Religionibus cautius aliqui profitentur, non quidem Regulam, sed vivere secundum Regulam, id est, tendere ad hoc, ut aliquis conformet actus suos secundum Regulam, sicut secundum quoddam exemplar. Tertius est, quo adhuc in quibusdam aliis Religionibus cautius emittitur professio, dum Novitii tantum profitentur obedientiam secundum Regulam: & tunc professioni non contrariatur, nisi ea, quæ sunt contra præceptum Regulæ. Transgressio verò vel ommissio aliorum solum obligat ad peccatum veniale. In hoc verò triplici profitendi modo, quantum ad obligationem majorem, vel minorem, nullum est discrimen: & idem censo de aliis profitendi

Triplicem
profecti
formam ac
modum
ex sancto
Thoma
traditur
& exponitur.

formulis, quibus hodie variæ Religiones utuntur, de quibus in *Tractatu de professionibus* dicemus.

Omnes igitur, qui prædictis modis profitentur, non tenentur ex vi professionis servare sub mortali omnia, quæ in Regula continentur; quia cum isti tantum proficiantur servare Regulam, ut ipsa proponitur servanda, nimirum præcepta, ut præcepta, & consilia, ut consilia: non est cur ad omnia sub mortali obligari dicantur, ut expressè decernitur in dicta Clementina Exivit. Et ex eo aperte probari potest. Nam qui proficietur servare legem Evangelicam, certum est, non intendere se velle in omnibus æqualiter obligari, sed potius pro qualitate rerum, & diversorum præceptorum, & consiliorum. Quare, cum Populus Israëliticus Exod. 24. & Josue ultimo, juramento & anathemate se obligaret ad præstanda ea, quæ Dominus fuerat loquutus: non est credendum, obligasse se ad omnia legis servanda sub mortali: alias juramentum esset valde temerarium. Idem igitur censendum est de eo, qui proficietur servare totam Regulam.

An vero is, qui proficietur servare Regulam, transgrediens præcepta Regulæ, sit reus voti solennis, ac si essent vota Regulæ præcepta; an vero tantum dicendus sit præcepti peccator, latius, dum de voto obedientiæ tractaremus, à nobis elucidatum est.

Prima conclusio. Si nostra Regula in se consideretur, omnino præceptiva (etiam sub reatu culpæ gravis) videtur: de facto tamen ad mortale nullatenus obligat. Prima pars hujus conclusionis sufficienter confirmatur argumentis ac fundamentis superius pro contraria parte adductis. Secunda etiam ex dictis constat: quia cum hæc Regula non sit recepta, ut obligatoria ad mortale, non est dubium, de facto ad talem culpam non ligare: est enim contentus, & consuetudo recipientium legem, tantæ vi, ac roboris, ut ab ea omnis potestas obligandi in lege dependeat. Neque alia efficax ratio reddi potest, quare Regulæ Benedicti, Basilii, & Augustini, aliorumque Patrum suos professores strictè non obligent, D. verò Franciscita ac ceteræ gravet, nisi quia illæ usu & moribus eas proficientium sub gravi obligatione non sunt receptæ: ista vero à principio apud omnes ejus familiæ Fratres, ut præ se ferens contra transgressores le halem culpam habita est.

Secunda conclusio. Omnia, quæ sunt in nostra Regula per modum præcepti exposita, ad minus obligant ad peccatum veniale. Hæc conclusio est D. Thom. ubi supra, qui in solutione ad primam ait, quod omnia, quæ sunt contra præcepta Regulæ, (nempe contra præcepta ita dicit sumpta) obligant ad mortale: transgressio verò aliorum ad veniale tantum. Et probat D. Thom. quia omnia alia præter tria vota, sunt dispositiones ad principalia vota servanda, tanquam media ad finem; & cum peccatum veniale tantum sit dispositio ad mortale, & de se non tollat finem, sed impediatur aliquo modo, ideo transgressio eorum, quæ sunt in Regula, de se obligat ad veniale.

Secundò probatur ex eodem D. Thoma quodlib. 1. articulo 20. ubi expressè innuit hanc eandem sententiam, nimirum, omnia, quæ sunt in Regula, ad minus obligare ad culpam venialem. Et clarè ibi docet D. Thomas, quod, præter

præter præcepta Regulæ, ea omnia, quæ traduntur in ea per modum cuiusdam ordinationis ac statuti, obligant ad culpam venialem. Igitur à fortiori obligare debent ea, quæ per modum præcepti statuuntur, ut in nostra Regulâ sit.

Præterea de Regulâ Divi Augustini, quod saltem ex se obliget ad culpam venialem, docet idem D. Thomas *dicta questione 186. articulo 9. ad primum*, in his verbis: *in aliqua tamen Religione (scilicet Ordini Prædicatorum) talis Regula transgressio non obligat, neque ad culpam venialem, sed solum ad poenam taxatam sustinendam: quia per hunc modum professores hujus Regulæ ad eam observandam obligantur.* Sinit ergo D. Thomas Regulam D. Augustini in aliis Religionibus ex se saltem obligare ad venialem culpam, quamvis in Ordine Prædicatorum per accidens (quia professores non intenderunt se ad culpam, sed tantum ad poenam obligare) non obliget. Sicut posset qui in voto, quod alias de se obligat in conscientia, obligari tantum ad poenam à se constitutam. Et idem de Regulâ D. Augustini, quod obliget saltem ad veniale, faterur Cajetanus *Tom. 1. opus. 2. s. articulo 1.* & non minus expresse in *dicto articulo 9.* circa responsum ad secundum prope finem. Imò & D. Antoninus ubi *supra §. 6.* affirmat, esse alia præcepta, præter tria vota: licet non explicet in specie, an præcipiatur sub veniali, vel mortali. Eisdem videtur sentire Umberto, & Joannes Dominicus in *Exceptione ejusdem Regulæ* apud eundem Antoninum *§. 5. & 6.* Loquuntur tamen hi de Regulâ secundum se.

De Regulâ quoque D. Benedicti non obscure affirmat idem D. Thomas *dicto quodlib. 1. f. 1.* tamen & clarius D. Bernardus, *de præcepto & dispensatione*, ferè per totum: ubi, si attendè legatur, in Regulâ D. Benedicti, seculo contempta, tantum obligationem ad veniale docet & probat. Idem sentit Turcremata, in *Exceptione ejus Regulæ*, circa principium: & illum sequitur D. Antoninus, *ubi supra §. 7.* Qui in Regulâ D. Benedicti, præter tria vota, & ea, quæ alias lege DEI sunt præcepta, tantum in ceteris statutis & ordinationibus prædictæ Regulæ agnoscunt obligationem ad venialem culpam.

De nostra verò Regulâ in specie, quod obliget solum ad veniale, videtur colligi ex eodem Antonino, *ubi supra §. 8. prope finem.* Nam docet, esse ordinationes quasdam per modum Regulæ traditas. Appellat autem consilio eas ordinationes, potius, quam præcepta. Quare æquo pede, ac in aliis, fatendum est, in nostra Regulâ hanc solum venialis offensæ obligationem latere.

Hanc D. Thomæ sententiam, qua docet, omnia, quæ sunt in Regulâ, ad minus continere contra transgressores culpam venialem, communiter sequuntur Canonistæ, ut videre est

Legend., apud *Abbatem Cap. relatum*, Ne clerici vel monachi, Archid. *Cap. 1. 27. questione 1.* Immo nam, & Felin. in *Cap. Nam concupiscentiam de Constitutione*. Tenet idem Antoninus *3. parte part. 2. titul. 16. §. 5.* & communiter Summistæ, qui omnes cum D. Thomâ sentiunt, omnia quæ traduntur in Regulâ, quæ consilia non sunt, obligare ad minus ad veniale.

Probatur deinde ratione. Quia in nostra Re-

gulâ satis aperte constat, multa tradi sub forma præceptiva, ut 1. & 3. *argumento* pro contraria parte adductis probatum est. Præceptum autem ex se vel obligat ad mortale (si strictè feratur, & contraria consuetudine non temperetur, & hoc in nostra Regulâ locum non habet ob rationem dictam,) vel obligat ad veniale: de senim præceptum saltem hanc obligationem præferre debet, maximè, si contraria consuetudine non abrogetur: ergo in nostra Religione, ea, quæ in Regulâ traduntur, obligant ad venialem culpam. Nec potest quis verè affirmare, communi consensu hanc vim obligandi etiam ad veniale esse extinctam: quia potius ferè omnium Religiosorum nostrorum consensus & sententia in hanc partem semper inclinavit: & ita hodie passim tam Prælati, quam subditi, tam docti, quam indocti, una mente, & ore fiunt.

Quod si aliqui contrarium aliquando conati sunt persuadere, hi vel pauci, vel minus periti, aut docti fuerunt. Imò si idem aliqua magna pars Communitatis senserit, parum certè obstaret. Tum primo, quia contrarium majori parti semper, ut verius & probabilius, placuit, & modò omnibus ferè placeat. Tum secundo, quia postea, quod Religio in studia contraria dividere: ut, tunc sentiendum esset de Regulâ secundum se, & non prout est consensu recipientium declarata: & sic manerent Regulæ & ejus præcepta in sua vi, & ad minus obligarent ad veniale. Et fortè, si consensum recipientium excludamus, timeri posset de lethali obligatione.

Tertio probatur, Quia vel loquimur de Regulâ secundum se, aut de illa, ut est jam usu & consuetudine declarata: utroque autem modo obligat ad veniale: nam de secundo certum est ex dictis; de primo verò probant prædicta testimonia Divi Thomæ, & rationes nuper adductæ: constat enim manifestè, Divum Thomam loqui de Regulâ secundum se.

Dixi ad minus obligare ad veniale, quia ad mortale minimè obligat, tum ob rationem in prima conclusione allatam; tum etiam, quia dum apertissime non constat de mente Institutoris Religionis, voluisse, scilicet, lethalem obligationem subditis imponere, non est presumendum de tali obligatione. Quia sancti Patres (ut rectè Divus Thomas *dicto quodlibeto* ait,) qui Religiones instituerunt, noluerunt hominibus injicere damnationis laqueum, sed potius viam salutis aperire. Quia alias totè majus periculum esset in Religione, quàm in sæculo. Ac proinde censendum est, omnes alias observantias, (præter tria vota,) nisi aliâ evidentissime constet de mente legislatoris, tantum ad venialem culpam, minimè ad lethalem obligare.

Observandum tamen est, Regulæ transgressionem, licet non petingat usque ad lethale crimen, intra limites vero venialis offensæ, esse certè gravissimam inobedientiam. Quæ gravitas primo sumitur ex parte præcipientis, quia gravior inobedientia est, prætermittere præceptum Superioris, quam inferioris Prælati: & sic gravior est, Regulæ, quam Constitutionum ac aliorum

2. qui ibi dicitur è nostris hos citat Authores: Alphonsus à JESU MARIA in suo opere in scripto doctrina Religiosorum &c.

Joan. à JESU MARIA *Tract. 1.* Scholæ orationis *Notab. 8.* Francisc. à S. Elia in *Comment. Regul. supra illa verb. Fratrum B. MARIE Hierob. Gratian. in disciplina Regul. Cap. 1.*

Joâ Pinotum de Victoria in *Hierarchia Carmelitana Tract. 20.*

Cap. 23. *Lozan à Tom. 1. q. Reg. 4. 6. 7. num. 5. & seq. & Tom. 5. scribens in Mare magnum Carmel. his præter alios addèdus Daniel à Virgine MARIA in *Vinea Carmelit. nu. 33. & in speculo Ordini Carmel. n. 2796**

LESU
Spiri.
II
VIII
26

aliorum Prælatorum mandata frangere. Tum etiam, quia tunc gravior est transgressio, quando præsumitur id, quod est magis de voluntate legislatoris, ut supra ex D. Thoma docebamur. Constat autem, omnia, quæ in Regula constituntur, esse magis à legislatore volita. Nam cum posset (exceptis votis) alia consulendo, aut ordinando, & stabilendo tradere: his non contentus, suam obligandi voluntatem verbis præcepit, non utcumque, sed aliis, quæ eis firmitatem & vim adferrent, adjunctis, ut sunt, *Qua fungimur auctoritate, firmiter, &c.* & non solum præceptis generalibus, sed specialibus, manifestavit.

Jam argumenta in contrarium facta facile ex dictis solvuntur. Nam primum tantum probat, in Regula reperiri aliquot præcepta, & ea forte, si secundum se spectentur, obligare ad mortale: quia tamen non sub hac obligatione, sed tantum sub veniali recepta sunt, ideo eorum transgressores excusantur à mortali culpa.

Præter Ad replicam respondeo, Regulam Augustini & Benedicti tantum obligare ad veniale, ut supra probatum est: & illud testimonium Bernardi exponunt Divus Antoninus, & Turrecrentia supra citata *libro 5. c. 6.* dicentes, ibi beatum Bernardum non accipere præceptum proprie & strictè, sed large pro quacunque jussione, vel ordinatione: quæ, licet non constituat transgressorem reum lethalis culpæ, constituit tamen prævaricatorem cum solâ veniali offensa.

Elia loco Mihi vetò hæc oppositio non placet: gravio-
rem enim culpam, quam venialem, sonare videntur illa verba, Cum tamen profitentibus præcepta, prævaricantibus in crimina fiant. Quare que ubi dicendum est, Divum Bernardum loqui ibi rursus illis indefinitè de aliquibus præceptis, quæ tangunt tria substantialia vota, quæ obligant sub gradu viori culpa; de reliquis verò in Regula completè distinctè tradit Divus Bernardus in *dicto libro*

bra, solum ligare ad veniale. Ceterum, quicquid sit de Regula Augustini, aut Benedicti, de nostra indubitatè tenendum est, sub ratione, (nempe lethalis offensa) non gravare ejus transgressores, propter rationes ibi adductas.

Ad secundam rationem responderi potest, quod licet ab antiquis Ordinibus Scripturis Regula tradatur sub formâ præceptivâ, non ideo sequitur, quod imponat nunc transgressoribus culpam mortalem: tum quia præceptum (ut superius annotavimus) communem rationem obligandi, tam ad veniale, quam ad mortale, includit: tum etiam, quia etsi solum ad mortale obligaret, non sufficeret hoc, nisi nunc inter nos communis consensus ita esset approbatum: tum tertio, quia, etsi forte apud primos Regule professores major obligatio, quam nunc est in Regula, agnita sit; apud posteros verò potuit contraria consuetudine prædicta obligatio extinguatur, aut mitigari.

Ad confirmationem, fateor libenter, eos vel agnovisse in Regula majorem, quam nunc est, obligationem, (quod parum obstat ex dictis,) aut si eam non agnovissent, satis fuisse arduum viris aliis timoratis, venialem offensam suspicari, ut hoc scrupulo compellerentur ad moderationem & mitigationem Regule pretendendam.

Tertia ratio, imò & quarta eodem modo ac prima, solvuntur.

Ad ultimam verò, quicquid sit de majore argumenti, adhuc tamen nihil inferitur contra nostram sententiam, cum apud nos nemo rationabiliter dubitare possit, loquendo in rigore de dubitatione, an Regula obliget ad mortale, necne: cum satis jam in Ordine completum sit, minimè ad mortale obligate.

TERTIA